

ХЪРБЪРТ УЕЛС

БИСЕРЪТ НА ЛЮБОВТА

Превод от английски: Юлия Бучкова-Малеева, 1980

chitanka.info

Бисерът е по-прекрасен и от най-бляскавите кристали, заявява нравоучителят, защото е създаден чрез страданията на живо същество. Самият аз нищо не мога да кажа за това, тъй като не изпитвам никакво опиянение от перлите. Матовият им блясък въобще не ме трога. А и не мога да реша за себе си безкрайния спор дали „Бисерът на любовта“ е най-жестокият от моите разкази, или е само една изящна приказка за безсмъртието на красотата.

Както разказът, така и дискусиата около него ще бъдат понятни за студентите по средновековна персийска проза. Разказът е кратък, но затова пък коментарите около него представляват значителна част от литературната критика от този период. Считали са го за поетична инвенция, считали са го за алегория, означаваща едно, друго или трето. Теолозите също са го обграждали с обилно внимание, разглеждайки го по-специално заради връзката му с възраждането на тялото след смъртта, а от естетите е бил използван неведнъж като поучителна притча. Мнозина са твърдели, че е само описание на един факт, проста и неподправена истина.

Действието се развива в Северна Индия, най-благодатното място за разкази, които пресъздават възвишената любов. Това се случило в страната на слънцето, езерата, гъстите гори и планини и плодородни равнини; в далечината високите планински върхове сякаш се губели в небето — върхове, била и зъбери, покрити с недостъпен и вечен сняг. Живее там един млад принц, господар на цялата тази земя; намерил той една девойка, много красива и очарователна, направил я своя кралица и положил сърцето си в нейните нозе. Любовта била взаимна, изпълнена с радост и наслада, изпълнена с надежда — изящна, смела и приказна любов, по-хубава от всичко, което човек някога е сънувал за любовта. Минали тъй година и нещо; и тогава ненадейно отровно насекомо я ужилило в една горичка и тя умряла.

Известно време, след като умряла, принцът бил като зашеметен. Ням и покрусен. Страхували се да не посегне на живота си, а нямал нито синове, нито братя, които да го наследят. Два дена и две нощи лежал той по лице, без да яде, в подножието на леглото, върху което почивало нейното успокоено и прекрасно тяло. После станал и похапнал, сетне безшумно излязъл като човек, взел съдбовно решение. Наредил да положат тялото ѝ в ковчег от олово, примесено със сребро, а за отгоре поръчал да направят външен ковчег от най-скъпо и

благоуханно дърво, украсен със злато; около него изработили саркофаг от алабастр, инкрустиран със скъпоценни камъни. Докато приготвяли тези неща, той прекарвал по-голяма част от времето си край басейните и в градинските беседки, павилиони и горички, в онези стаи на палата, където най-често оставали заедно, и размишлявал за нейната хубост. Не раздирал дрехите си, нито се покривал с пепел и кълчища, както бил обичаят, защото любовта му била твърде възвишена за такива чудатости. Най-накрая отново се появил сред съветниците и народа си и им съобщил какво е наумил да направи.

Заявил, че никога вече не ще може да докосне друга, не ще може да мисли за жена; затова ще намери някое подходящо момче и ще го осинови за наследник; обещал да спазва задълженията си на принц както подобава; що се отнася до всичко останало, ще отдаде цялата си сила, власт и всичкото си богатство, за да построи паметник, достоен за неговата несравнима, скъпа, изгубена любима. Това щяло да бъде монумент със съвършена грация и красота, по-приказан от всичко, което някога е било или могло да бъде построено, така че, докато свят светува, да бъде чудо на чудесата; хората щели да го пазят, да говорят за него и да желаят да го видят, да идват тук от всички краища на света и да си спомнят името и паметта на неговата кралица. Този монумент, съобщил той, щял да се нарича „Бисерът на любовта“.

Съветниците и народът му се съгласили с него и той сторил така, както казал.

Минавали година след година и цялото си време той посвещавал на строежа и украсата на „Бисерът на любовта“. Мощни основи били издълбани в живата скала, там, където отвъд необятната долина се виждали снежните пустини на необятните планини. На това място се намирили селца и заоблени възвишения, лъкатушна река, а в далечината — три големи града. Тук бил положен саркофагът от алабастр сред павилион, изграден от искусни майстори; около този павилион били издигнати колони от непознат, чудесен камък, свързани с решетки от ковано желязо, а върху тях иззидали висок купол с няколко кулички и по-малки кубета, изящни като истинско съкровище. В началото проектът на „Бисерът на любовта“ не бил тъй смел и недостижим, както станало по-късно. В началото той бил малък, с повече извивки и инкрустации; множество били прозирните стени и нежните групи розовеещи колони, а саркофагът лежал там като дете,

заспало сред цветята. Първият купол бил покрит със зелени плочки, обградени и стегнати в сребърни рамки, но после бил свален, тъй като изглеждал твърде скромно, за да бъде възвишен израз на все безпределното въображение на принца.

Защото сега той вече не бил онзи нежен юноша, който обичал девойката-кралица. Сега бил мъж, сериозен и задълбочен, погълнат всецяло от изграждането на „Бисерът на любовта“. Всяка усилна година научавал все по-нови възможности на сводовете, на стените и опорите; придобивал все по-голямо умение за материалите, които трябвало да използва; научил сто нови камъка, цветовете и ефектите, за които преди не бил и помислял. Усетът му за цветовете станал поизтънчен и по-улегнал; вече не го интересувала яркостта на обточения със злато емайл, от който в началото се възхищавал, нито блясъкът на пъстрия средновековен ръкопис; сега той търсел сините нюанси на небето и неуловимите очертания на безкрайните далечини, неразгадаемите сенки и внезапните потоци пурпурна опалесценция, великолепието и пространството. Отегчен бил напълно от гравюрите и рисунките, от вградените орнаменти и всички онези дребни, изпълнени с вниманието на майстора неща. „Не бяха лоши тези нещица“, казал той за предишните украшения и наредил да ги отстранят и поставят в по-второстепенните постройки, където нямало да пречат на основния му замисъл. Изкуството му на творец все повече растяло. Хората гледали с почит и изумление как „Бисерът на любовта“ се отърсва от началния си вид, за да израсне до свръхчовешка широта, висота и великолепие. Те не съзнавали какво точно очакват, но едва ли някога си представяли нещо по-възвишено от това. „Прекрасни са чудесата — шепнели те, — които любовта може да създаде.“ И всички жени в света, независимо кого обичали, обикнали принца за великолепието на неговата преданост.

По средата на монумента минавала широка алея, истински път към безкрая, които все повече и повече занимавал принца. От вътрешния вход на монумента той насочвал поглед по продължение на необятната колонада, през централната част, откъдето отдавна били изчезнали розовите колони, над покрива на павилиона, където се намирал саркофагът, през един чудно замислен отвор, към заснежените пустини на голямата планина, господарка на всички планини, на двеста мили далеч. Колоните, сводовете, опорите и галериите се

извисявали и сякаш плували от двете страни, свършени, ала неуловими, като големи архангели, притихнали сред сянката в очакване на господата. Когато хората видели тази строга хубост за първи път, те се възхитили, а сетне потреперили и сърцата им се свили. Принцът много често идвал да гледа този път към безкрая, дълбоко се вълнувал, но все още не бил съвсем доволен. Нещо не достигало на „Бисерът на любовта“, усещал той, за да свърши докрай своята задача. Всеки път нареждал да се направи някоя малка промяна или отново да се върнат към някои предишни планове. Един ден заявил, че саркофагът би бил по-изящен и чист без павилиона; и след като дълго и задълбочено го разглеждал, поръчал да свалят павилиона и да го преместят.

На следващия ден той дошъл, без да каже нещо; така направил и на другия, и на по-другия ден. Два дена след това въобще не го видели. Когато се появил отново, водел със себе си архитект, двама майстори и малка свита.

Всички съзерцавали безмълвни в малка група от страни лазурната шир на своето постижение. Никаква следа от тежък труд не накърнявала свършенството на монумента. Сякаш богът на природната красота бил взел под покровителството си тяхната рожба.

Едно-единствено нещо липсвало за пълната хармония. Саркофагът не бил в съответствие с монумента. Той си останал все тъй малък, а и как би могъл да бъде променен след онези далечни дни? Дразнел погледа; възпирал струйналите линии. В този саркофаг се намирала кутията от олово и сребро, а в кутията от олово и сребро била кралицата, скъпата, безсмъртна причина за цялата тази прелест. Ала сега този саркофаг не представлявал нищо повече от един малък, тъмен, продълговат предмет, изпречен нелепо на широкия път към безкрая в „Бисерът на любовта“. Приличал на малък куфар, изпуснат от нечия ръка върху кристалното море на небесната шир.

Дълго размишлявал принцът, но никой не знаел какви мисли минават през главата му.

Накрая заговорил. Посочил с ръка:

— Махнете това оттук — казал той.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.